

Remissvar:**Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor**

Regeringens dnr Diarienummer: U2024/00153

Sveriges förenade studentkårer (SFS) har erbjudits att lämna sina synpunkter på remissen av *Ökad kompetens i säkerhetsfrågor vid universitet och högskolor*. SFS är en sammanslutning av studentkårer vid Sveriges universitet och högskolor. SFS har 58 medlemskårer vilka tillsammans representerar ungefär 390 000 studenter och doktorander.

SFS delar i mångt och mycket bilden av universitet och högskolor påverkas av ett förändrat säkerhetsläge. Det är angeläget att stärka lärosätenas beredskap kring de nya hot som växer fram i omvärlden. SFS ställer sig dock i huvudsak kritiska till de förslag på åtgärder som framförs.

2.4 Vad som i denna utredning avses med säkerhetsfrågor

SFS anser att de hot som gör sig gällande är mer heterogena än vad som görs gällande i utredningen såväl som i utredningens direktiv. Vi vill framförallt lyfta fram två typer av hot utöver de som tas upp i utredningen:

Desinformation. Spridningen av desinformation i Sverige har ökat på senare tid, ofta med inblandning från främmande stater. Under coronapandemin kunde exempelvis [SÄPO](#) konstatera att desinformationen ökade kring pandemirelaterade frågor som till exempel vaccinmotstånd – något som löper stor risk att påverka allmänhetens förtroende för forskning och vetenskap. Den ökande tillgången och kapaciteten inom AI ökar risken för stora desinformationskampanjer i framtiden. Desinformation riktad mot forskningsområden, enskilda forskare eller mot lärosäten riskerar att underminera förtroendet för hela den akademiska verksamheten.

Hot, trakasserier och våld mot forskare. [39 procent](#) av alla forskare uppger att de någon gång har utsatts för hot eller trakasserier. Risken för hot och trakasserier kan leda till att forskare avstår från att kommunicera kring sin forskning och i förlängningen blir det svårare för forskarsamfundet att interagera med det övriga samhället.

Om regeringen har för avsikt att stärka lärosätenas arbete med säkerhetsfrågor, så finns det ingen anledning att utelämna dessa frågor.

7.1 Kompetens i säkerhetsfrågor bör beaktas vid nominering av de ledamöter som regeringen utser

Förslaget: Nomineringspersonerna bör ges i uppdrag av regeringen att vid inför nomineringen av ledamöter beakta att det i styrelsen som helhet finns allmän kompetens i säkerhetsfrågor. Detta bör gälla utöver dagens uppdrag att förslaget till ledamöter ska avse personer med kompetens och erfarenhet från verksamhet av betydelse för högskolans uppdrag enligt högskolelagen och att en jämn könsfördelning ska beaktas i förslaget.

Nomineringspersonerna bör redovisa att, och hur, frågan om kompetens i säkerhetsfrågor har beaktats.

SFS **avstyrker** förslaget. Förslaget är inte ändamålsenligt. Även om det givetvis behöver finnas kompetens i säkerhetsfrågor inom lärosätenas verksamhet, bör inte detta tillskrivas en särställning jämfört med andra viktiga kompetenser. Det finns många andra områden som också kan beaktas men som inte behöver anges specifikt. Det gäller exempelvis flera områden som regleras i högskolelagen och andra lagar: internationalisering, hållbar utveckling, jämställdhet, livslångt lärande, likabehandling, arbetsmiljö, mm. Även dessa kompetenser måste finnas på lärosätet utan att de behöver nämnas specifikt i uppdraget till nomineringspersonerna. Nomineringspersonerna ska givetvis göra en helhetsbedömning av kompetenser och behov givet det rådande läget. Det är dock inte motiverat att öka detaljeringsgraden i nomineringspersonernas uppdrag.

SFS anser vidare att kompetens i säkerhetsfrågor främst behöver finnas inom lärosätenas förvaltning och ingår i det operativa arbetet.

7.2 Styrelsernas ansvar avseende verksamhetens säkerhet bör förtydligas

Förslaget: Det bör förtydligas i högskoleförordningen att styrelsen har att besluta i viktigare frågor om verksamhetens säkerhet. Regeringen bör säkerställa att lärosätena årligen övergripande redovisar hur de arbetar med säkerhetsfrågor.

SFS **avstyrker** förslaget.

Förslaget tillför inget nytt krav men urvattnar däremot bestämmelserna som helhet. Det framgår redan i högskoleförordningen att styrelsen bland annat ska besluta om viktiga frågor om verksamhetens övergripande inriktning och högskolans organisation, om viktigare föreskrifter i övrigt och övriga frågor som är av principiell vikt. Under en rimlig tolkning av dessa bestämmelser ingår även viktigare frågor om verksamhetens säkerhet, trots att det inte specifikt skrivs ut.

Att i överdriven detalj specificera detaljer som redan ingår i de nuvarande bestämmelserna, skulle sända en signal om att bara det som står specifikt angivet behöver beaktas. Risken ökar att styrelserna inte gör en egen bedömning av vad som är viktigt att hantera och i förlängningen underlåter sig att hantera andra viktiga frågor som inte står utskrivna.

Av säkerhetsskyddslagen följer redan i dag att "Verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska kontinuerligt analysera behovet av säkerhetsskydd och utifrån den analysen vidta de åtgärder som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, förekomsten av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och övriga omständigheter." Det finns alltså redan bestämmelser om säkerhetskänslig verksamhet och styrelserna har givetvis ett ansvar att säkerställa att de följs.

SFS är också negativa till att regeringen skulle säkerställa att lärosätena årligen övergripande redovisar hur de arbetar med säkerhetsfrågor. Det är inte motiverat att öka lärosätenas rapporteringsbörda.

7.3 Försvarshögskolan bör ges i uppdrag att genomföra kompetensutvecklande insatser

Förslaget: Regeringen bör ge Försvarshögskolan i uppdrag att, i samarbete med relevanta myndigheter, utveckla och genomföra kompetenshöjande insatser för universitet och högskolor i fråga om säkerhetsfrågor. Insatserna bör i första hand riktas mot styrelsernas ledamöter och lärosätenas ledningar. En kortare introduktion till säkerhetsfrågorna och regeringens förväntningar på styrelserna avseende säkerhetsfrågor bör införas i Regeringskansliets (Utbildningsdepartementets) introduktion till nya styrelseledamöter i och med att nya styrelseledamöter utses från den 1 oktober 2024.

SFS **avstyrker** förslaget om ett uppdrag till Försvarshögskolan. Frågan bör istället hänskjutas till utredningen om hur en stödfunktion kan etableras (förslag 7.4)..

SFS har inga principiella mot förslaget att regeringen beskriver sina förväntningar på styrelserna avseende säkerhetsfrågor i samband med introduktionen av nya styrelseledamöter.

7.4 Regeringen bör utreda hur en stödfunktion kan etableras

Förslaget: Regeringen bör låta utreda hur en stödfunktion i säkerhetsfrågor kan inrättas för universitet och högskolor. Syftet med en sådan stödfunktion bör vara att bistå lärosäten men även enskilda forskare med stöd i frågor som rör säkerhetsaspekter på internationella samarbeten.

SFS **tillstyrker** förslaget. SFS instämmer att vissa frågor vad gäller internationella samarbeten, exempelvis vad gäller vissa länder eller dual-use för en viss teknologi, kan vara svårbedömda för enskilda forskare. Därför är det bra att inrätta en stödfunktion. SFS är positiva till att lärosätena ges i uppdrag att själva utforma en sådan stödfunktion.

SFS föreslår att stödfunktionen får ett brett uppdrag som även inbegriper informationssäkerhet, skydd mot desinformation som skulle kunna underminera förtroendet för akademien, samt stöd i hur lärosäten och akademiska ledare kan hantera hot och hat riktat mot forskare och lärare.

8.3 Regeringen bör i vissa fall besluta om säkerhetsprövning och placering i säkerhetsklass av rektorer och styrelseordförande

Rekommendation: Regeringen bör säkerhetspröva rektorer vid lärosäten som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Om det finns personal vid lärosätet som är placerade i säkerhetsklass bör rektor och styrelseordförande normalt vara placerade säkerhetsklass 3.

SFS **instämmer** i rekommendationen.

Om det finns personal vid lärosätet som är placerade i säkerhetsklass så bör även rektorerna placeras i samma säkerhetsklass. Det vore annars svårt för rektorerna att få insyn och kunna ta ansvar för den berörda delen av verksamheten.

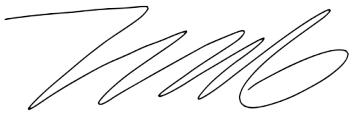
SFS vill dock betona att säkerhetsprövning inte ska ske slentrianmässigt, utan som idag enbart i de fall då det behövs med anledning av den verksamhet som bedrivs vid lärosätet.

SFS anser att säkerhetsklass 3 är lämplig, eftersom de strängare säkerhetsklasserna 1 och 2 dels inte behövs, och dels skulle fordra att rektorerna måste vara svenska medborgare. Universitet och högskolor är

undantagna från kraven om svenskt medborgarskap enligt *Förordning (2012:694) om svenskt medborgarskap för vissa myndighetschefer*. Universitet och högskolor är i hög grad internationella verksamheter och det är bra att även utländska personer kan rekryteras som rektor. Detta tas också upp som något positivt i utredningen (s. 55).

9. Bestämmelser om ikraftträdande

SFS delar inte utredningens uppfattning att ändringen i HF bör träda i kraft så snart som möjligt. Utredningen föreslår att ändringarna ska träda i kraft innan nya styrelser tillträder den 1 oktober 2024. Vi bedömer inte att det skulle medföra några svårigheter om ändringarna träder i kraft senare.

Jacob Färnert
Ordförande
jacob.farnert@sfs.se
070-545 75 57

Sebastian Lagunas Rosén
Samhällspolitisk chef
sebastian.lagunas.rosen@sfs.se
076-870 56 94